

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 9

15. Juli

68. Aarg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1947

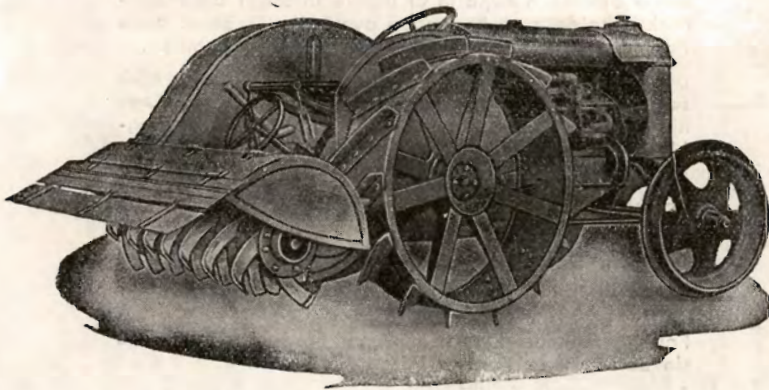
Kloakrør — Landbrugsrør
Monierrør — Spidsbundsør
Mærket \triangle 33, leveres overalt

Hovedkontor Tlf. Ringsted 468
Fabrik: Hedehusene, Telef. 18
— Birkerød — 468

Ringsted Cementvarefabrik og Tømmerhandel A/s

Holbæk-Fræseren.

Den danske Jordfræser.

D P 110. Traktorfræser.

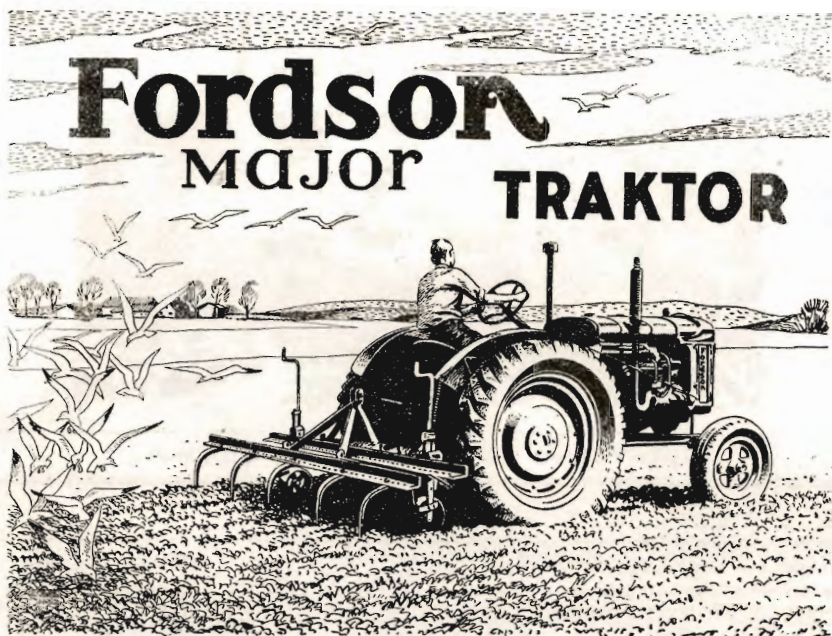
Holbæk-Fræseren leveres i 3 Størrelser: Traktorfræseren for større Planteskoler til Kultivering af Moser eller ved Landbrug, hvor man ønsker en intensiv Behandling af Jorden. Desuden 2 Størrelser D P 60 og D P 45 for Gartnerier. De to sidste Typer kan afmonteres til Gartnertraktorer og anvendes til Træk af en 20 cm Plov eller en 5-Tands Kultivator.

A/s Chr. Andersens Maskinfabrik.

Tlf.: 52 og 752.

Holbæk.

Tlgr.-Adr.: Acam.

ARBEJDE OG ØKONOMI

vil præge dansk Landbrug i 1947

I det forløbne Aar har Fordson Major Traktoren ikke alene bevist sin Evne til at udføre intensivt og økonomisk Arbejde, men har endog overtruffet de berettigede Forventninger, man nærede til den ved Fremkomsten.

Den kan leveres med Staalhjul eller Luftringe eller som Radrenser-Model med indstillelige For- og Baghjul, og den faas ogsaa med Larvefodsudstyr paa Baghjulene, passende til ethvert Formaal og enhver Op-gave.

Fordson Major Traktorens store Styrke og lave Pris gør den til en værdifuld Medhjælper for Landbruget.

Den kan ikke leveres omgaaende, men den er værd at vente lidt paa — og alt bliver gjort for at gøre Ventetiden saa kort som mulig.

Forlang nærmere Oplysninger om Fordson Major hos de autoriserede Fordson-Forhandlere.

FORD MOTOR COMPANY A/S

Sydhavnsgade 27

København SV

Hvorfor selv løbe Risikoen, naar vi overtager

Brandforsikring
 Indbrudsforsikring
 Vandskadeforsikring m. m.

◆ Forlang Tilbud paa alle Arter Forsikringer. ◆ Gratis Vejledning. ◆

NORDISK BRANDFORSIKRING
 GRØNNINGEN 25 - KØBENHAVN

TRÆLLOSE PR. HÆRLUFMAGLE - TLF. SKELBY 88
 Under Kontrol af Sydøstjyllands Planteavlsudvalg.

Alfa SENNEP

- den pikante

Forlang den hos Deres Købmand

H. Struers chemiske Laboratorium

Apparater
 Instrumenter
 Glasvarer
 Kemikalier

Leverandør
 til Hede-
 selskabets
 Laboratorier

AARHUS
 4748

KØBENHAVN
 C 1402

ODENSE
 3602

**Hammerum Herreds
 Spare- og Laanekasse**

HERNING

Telefon 10 og 814

Østergade 6
 Kontortid
 10—12,30 og 14,30—17

Røde

Drænrør

fra 2"—12" have
 altid paa Lager.
 Forlang Tilbud.

„Sofienlund“
 Teglværk.
 Telefon 10 Ulstrup.

HELLESENS SENIOR

er en stor, stærk, paalidelig Haandlygte

HELLESENS SENIOR

giver blændende Lys Aar efter Aar med

HELLESENS

verdenskendte
 Tørelément

**HELLESENS
 SENIOR**

I Regn og Blæst
 uden at blinke

Absolut farefri i Ga-
 rager, Stalde, Pak-
 huse og i Hjemmet

Uundværlig i
 Jægerhytten

Aktieselskabet

**Vejle Bolte-
 & Møtrikfabrik**

Grundlagt 1899

Telefon 2120

Telegr.-Adr.: Boltefabriken

**Alle Slags Bolte, Skruer
 og Skinnespiger**

Leverandør til
 De danske Statsbaner

Aktieselskab

Brødrene Brincker
Grøsdal Hammerværk pr. Vejle
Grundlagt 1887

Specialitet: **Tørvegøbe, Tørvespader, Drænværktøj, Lyngleer.**
Alle Slags Gøbe, Forke, Spader, Roehakker, Høstleer
og Haveredskaber leveres med fuld Garanti.

**LEVERANDØRER TIL DE SAMV. PLANTNINGS-
FORENINGER OG HEDESELSKABET**

SKOVFRØKONTORET

JOHANNES RAFFN & SØN · NORMASVEJ 21 · KØBENHAVN-VALBY · TELF. VALBY 3

Leverer alle Arter Skovfrø efter forudgaaende **Undersøgelse**
ved Statsrøkontrollen i København samt med nøje Angivelse
af Proveniens. — Prisliste sendes paa Forlangende.

Brostrøms
Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle
Planter for Have,
Mark og Skov —

*Haardføre og veludvorne
Arter for ethvert Formaal*

Forlang Tilbud
Vi garanterer Kvaliteten

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 353
Frøavl og Frøhandel

**PALUDANS
PLANTESKOLE**
— KLARSKOV —
130 Tdr. Land.

Skovplanter,
Hæk- og Hegnsplanter,
Allétræer,
10 Millioner Prkoleplanter.

Forlang Prisliste.

TELEFON KLARSKOV NR. 9.

**Randers
Planteskole**

v. Petri Petersen
Telefon 423

Alt i haardføre
og veludviklede Planter
til Have, Mark og Skov

A/s Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telt. 94 Skive

Frøavl Frøhandel

Hulkjærhus
Planteskole

Rødkjærbro
Telefon Ans 25

Planter til
Skove
Læhegn
Haver

Frøkontoret

(for undersøgt Markfrø)

— Grundlagt 1887 —

KOLDING
Telefon 43

**A/s SØNDERJYDSK
FRØFORSYNING**

Aabenraa

Frøavl & Frøhandel

Telefon 3047

Trifoliums Frø
giver stor Høst.

Aarsberetning 1946—47

ved

Direktør *Niels Basse*.

(Sluttet.)

Kunstig Vandning.

Det har i mine tidligere Beretninger været omtalt, at Hedeselskabet har forberedt et Forsøgsarbejde vedrørende kunstig Vandning, og at der til at bistaa Selskabet herved er nedsat et Udvalg bestaaende af Folketingsmændene *Olav Øllgaard* og *Fr. Heick*, Konsulent *H. Land Jensen*, Botaniker *N. C. Nielsen*, der er Formand for Udvalget, samt Civilingeniør *B. S. Andersen*.

Der er ogsaa tidligere nævnt, at der ved Hjælp af en Statsbevilling er oprettet et første Forsøgsanlæg paa Statens *Forsøgsstation ved Store Jyndeved*. Markforsøgene paa dette Sted blev paabegyndt i 1946, og det kan oplyses, at den første Sæsons Resultater er lovende paa Trods af det regnfulde Aar.

For at faa et paalideligt Billede af Vandningens Betydning og mulige Rentabilitet vil det dog, som det ogsaa tidligere er antydnet, være paakrævet at udvide Forsøgsarbejdet ved Anlæg af saadanne Forsøg i forskellige Egne og under forskellige Forhold m. H. t. Jordbund, Klima m. v. Endnu er det dog ikke lykkedes at faa sat flere Vandingsanlæg i Drift, selvom der har været Muligheder herfor, for ialtfald to Anlægs Vedkommende. Selskabet har saaledes fra en Leverandør af saadanne Anlæg modtaget Tilsagn om at faa stillet et komplet, svensk

Vandingsanlæg til Raadighed for en 5aarig Periode. Man haaber i dette Tilfælde stadig paa en Indførselstilladelse for det svenske Materiel.

Endvidere maa nævnes det i min Beretning i Fjor omtalte Projekt til et Vandingsanlæg for *Karup Kartoffelmelsfabrik*. Hidtil er Fabrikkens Spildevand praktisk taget urensset ledet ud i Karup Aa, hvor det volder Ulemper for Aaens Vedligeholdelse og skader Lystfiskeriet. Dette Frugtvand indeholder store Mængder af Næringsstoffer. Gødningsværdien af Fabrikkens aarlige Produktion af Frugtvand svarer saaledes, forudsat fuldstændig Udnyttelse, til ca. 150 Tons Salpeter, ca. 65 Tons Superfosfat og ca. 100 Tons Kaligødning. Hedeselskabets Projekt gaar ud paa at udnytte dette Spildevand ved at sprøjte det ud over et Areal paa indtil 75 ha let Sandjord, der er beliggende i Fabrikens Nærhed, samtidig med, at der gennem Anlægget i Sommertiden kan tilføres fornødne Mængder af Naturvand fra Karup Aa. Man opnaar altsaa gennem dette Anlæg dels at udnytte de betydelige Gødningsmængder i Landbrugsproduktionen, dels at befri Karup Aa for betydelige Skadevirkninger. Anlægsudgifterne er anslaaet til 84 000 Kr. og Driftsudgifterne til ca. 6500 Kr. aarlig. Hedeselskabet venter her at faa Lejlighed til at udføre betydningsfulde Vandingsforsøg.

Selvom disse to Muligheder for Udvidelse af Forsøgsarbejdet bliver udnyttet, eventuelt fra næste Vandingsæson, mener Hedeselskabet dog, *det vil være paakrævet at give Forsøgsarbejdet endnu videre Rammer*. Før eller senere vil det være muligt for det almindelige Landbrug at indføre Vanding som Grundforbedringsmiddel, uden at Knap- heds paa Materiel eller Valuta lægger Hindringer i Vejen. Til den Tid bør Økonomien ved saadanne kunstige Vandingsanlæg være klarlagt.

Spørgsmaalet har imidlertid langt større Rækkevidde, idet Undersøgelser og Forsøg paa dette Omraade tillige bør omfatte Rensning i Forbindelse med landbrugsmæssig Udnyttelse af *Kloakvand fra Byerne*. Den Tid kan ikke være fjern, da Spildevandsforureninger i Vandløb ikke længere vil blive taalt, og derfor har det i høj Grad Interesse at faa klarlagt, om der er Muligheder for med Fordel at anvende Landbrugsvandingen som Led i Behandlingen af Spildevand. Til Gennemførelse af et udvidet Forsøgsarbejde med det Formaal at klarlægge disse betydningsfulde Vandings- og Spildevandsproblemer har Hedeselskabet fornylig søgt om en Bevilling fra Landbrugsministeriet til Anskaffelse af to fuldt transportable Vandingsanlæg, hvoraf det ene

tænkes benyttet til Vanding med Naturvand, det andet til Vanding med Spildevand. Samtidig er der søgt en årlig Bevilling i 5 Aar til Afholdelse af Driftsudgifter m. v. vedrørende de forskellige Forsøgsanlæg.

Mosestationer. Ved Aarets Begyndelse fandtes 9 Mosestationer eller Forsøgsarealer i Drift. I Aarets Løb er oprettet 4 Mosestationer og udgaaet 2. Af Stationerne er de 6 egentlige Mosestationer, medens de 5 er Forsøgsarealer, hvor man undersøger Dækning af Drænrørene med forskellige Materialer (Halm, Lyng, Hakkelse, Avner, Tørvestrøelse og Grus) samt Dræning af Trykvandsarealer.

Fræsere. Begge de store Fræsere er i Vinteren 1945—46 blevet hovedreparerede og ført tilbage til Dieseldrift. Trods det har de i lange Perioder maattet staa stille paa Grund af manglende Reservedele (Kæder).

Virksomheden er blevet udvidet med en Fordsontraktor (Petroleumdrift) med Fræseapparat, hvilken Maskine Hedeselskabet overtog sammen med Ejendommen Klosterlund.

Ialt har der været udført Fræsninger paa 74 Ejendomme med et interesseret Areal paa 249,75 ha (omregnet til 1 Gang Fræsning. I 1945 42 Ejendomme og 327 ha).

Hedeselskabets Fræsere har nu behandlet ialt 5583 ha

(beregnet efter 1 Gang Fræsning).

Hedeselskabets Landbrugsejendomme. *Hesselvig Enggaard.* Høstudbyttet var i 1946 væsentlig bedre end i de foregaaende Aar, men desuagtet er det økonomiske Resultat af Ejendommens Drift utilfredsstillende. Naboskabet til store Brunkulsejer bidrager sit hertil. En Omlægning af Driften overvejes. Fra 1. April 1947 er der ansat en ny Bestyrer paa Ejendommen. Hesselvig Enggaards Produktionsmuligheder er i det sidste Aars Tid betydeligt forbedret ved Udførelse af store Dræningsarbejder

Pontoppidan Mosestation. Som i de nærmest foregaaende Aar har Hedeselskabet ogsaa i 1946 udlejet en væsentlig Del af Arealet til Tørveproduktion. Der er i 1946 produceret ca. 4675 Tons Tørv mod ca. 5800 Tons i 1945 og ca. 4400 Tons i 1944. Ogsaa i 1947 kan der forventes iværksat en omfattende Tørveproduktion. Efterhaanden som Arealerne opskæres, indskrænkes Læggepladsarealet, hvorfor der maa forventes en nedadgaaende Produktion. Det økonomiske Udbytte i 1946 har været tilfredsstillende.

Med Herning Kommune er der truffet Aftale om, at Byen overtager et Areal paa ca. 5,1 ha for en Pris af 100 000 Kr., heri indbefattet Mosestationens nuværende beskedne Bygninger.

Klosterlund. Som tidligere meddelt overtog Hedeselskabet i Foråret 1946 Ejendommen Klosterlund som Gave fra Fabrikant Martin

Anchersen og Hustru. I det forløbne Aar har det økonomiske Resultat af Ejendommens Drift ikke været tilfredsstillende, hvilket dog for en Del skyldes Forbedringer, der ikke giver sig Udtryk i Regnskabet. Paa Ejendommen er der i 1947 iværksat en betydelig Tørveproduktion. Under Ejendommen hører store Engarealer (afgravede Mosearealer), der henligger ukultiveret. Det er Hensigten at afvande og kultivere disse Arealer og derefter at udleje Græsfennerne. Det overvejes, naar Tørveproduktionen ophører, at henføre Ejendommen under Plantagedriften og da dels at tilplante, dels at udnytte til Planteskole en væsentlig Del af Ejendommens høje Marker, saaledes at Landbruget indskrænkes til det, der er nødvendigt af Hensyn til Hestehold og Gaardens Forsyning med Mælk.

Hedeselskabet har som sædvanlig bistaaet Opdyrkningselskabet *Arnborg Hedegaard* med Driften af dettes Ejendom, der jo er beliggende i Nærheden af Hesselvig Enggaard, ligesom Hedeselskabet og saa i det forløbne Aar har bistaaet *A/S Jydsk Landvinding*, der for Tiden udfører et meget omfattende Opdyrkningsarbejde i Gudum Hede (Lemvig-Eggen). Opdyrkningsarbejdet omfatter ca. 275 ha, hvoraf Pløjning og Knivharvning er fuldført, og Mergling og Vejanlæg ventes gennemført i indeværende Sommer.

Kongenshus Mindepark.

Allerede i Efteraaret var det lykkedes Bestyrelsen for Kongenshus Mindepark at faa udarbejdet et endeligt Forslag til Udformning af Mindeparken, saaledes som det blev offentliggjort i Tidsskriftet.

Siden har vi forelagt Forslaget for Naturfredningsraadet, der principielt kunde tiltræde Forslaget, saaledes at der kun var tilbage at faa fastslaaet endelige Grænser for de Fredninger, der skal finde Sted. Siden er der desværre intet sket, idet Naturfredningsraadet ikke har ladet høre fra sig, skønt der var lovet hurtig Behandling. Vi har rykket nogle Gange, men har intet faaet ud af det, og desværre kan vi jo ikke gaa i Gang med Planernes Realisering, saa længe vi ikke kan af-sætte Grænserne for det Omraade, der skal fredes.

Mergelarbejdet.

I Finansaaret 1946—47 er der ydet *Tilskud til Transport af ialt 74 401 Tons Mergel, hvoraf 33 100 Tons er transporteret pr. Bane og 41 301 Tons pr. Bil, og til Transport af 97 862 Tons Kalk, hvoraf 54 704 Tons er transporteret pr. Bane, 21 663 Tons pr. Baad og 21 495 Tons pr. Bil.*

Transporten er iøvrigt foregaaet saaledes til de forskellige Dele af Landet:

Bornholm	8 096	Tons	Kalk		
Samsø og Tunø	1 188	»	»		
Sjælland	8 706	»	»	4 619	Tons Mergel
Langeland og Ærø	1 338	»	»		
Fyn og Taasinge	14 837	»	»	9 520	» »
Hele Jylland	63 696	»	»	60 263	» »
	97 861 Tons Kalk		74 402 Tons Mergel		

Af ovenanførte Mergelmængder har *Vestjyllands Mergelforsyning* transporteret 34 698 Tons Mergel fra Lejerne ved Damhusaa og Klaa-bygaard.

I Aarets Løb indgik der Andragender om Tilskud til Transport af Mergel og Kalk til et Beløb af ca. 1 250 000 Kr.

Der blev bevilget ialt 1 100 000 Kr., men heraf blev kun forbrugt 938 855 Kr. begrundet paa Arbejds- og Transportvanskeligheder, idet den vedholdende Frost umuliggjorde Arbejdet i Kalk- og Mergellejerne og umuliggjorde Transporten af Kalken pr. Baad. Der har ogsaa i 1946 været en beklagelig Mangel paa findelt Kalk, og der kan være Grund til, at Spørgsmaalet om Fremskaffelse af findelt Kalk tages op til nærmere Undersøgelse og Overvejelse, saaledes at det ønskelige Behov af dette Kalkningsmiddel kan tilfredsstilles.

Der blev i 1946 stiftet følgende nye Mergelselskaber: *Hesselho og Omegns Mergelselskab*, *Varde og Omegns Mergelselskab*, *Fur Mergelselskab*, men endnu er ingen af disse Selskaber traadt i Virksomhed.

Der er imidlertid nu (i April 1947) stillet Benzin til Raadighed til Mergeltransporten efter samme Retningslinier som Transporten af indenlandsk Brændsel, og *ventelig vil der komme nogen Mergeltransport i Gang i Sommeren 1947*. Der er foreløbig Tale om Mergelselskaberne ved Hesselho og Varde samt Arnborg, og hertil kommer endvidere en ret omfattende Mergeludkørsel paa Ringkøbingegnen, hvor man imidlertid har ordnet sig paa den Maade, at Mergelen betales kontant af den enkelte Aftager, der forud for Mergelleveringen har forpligtet sig til at indbetale Pengene i et Pengeinstitut i Ringkøbing.

Priserne paa Mergelen ligger nu betydeligt højere end i Aarene før Krigen, og *Mergeltransporten kan ikke ventes gennemført i større Udstrækning, hvis ikke Staten yder Tilskud hertil*. I Henhold til Reglerne for 1947—48 kan Statens Tilskud udgøre 20 Øre pr t km, hvor Afstanden ikke er over 15 km. Regnes 1 m³ Mergel til 1250 kg vil Tilskudet ved en Afstand af 10 km andrage 2,50 Kr. pr. m³, og da Mergelprisen ved 10 km sædvanlig vil andrage ca. 10 Kr. pr. m³, vil Prisen for Modtageren andrage ca. 7,50 Kr. m³.

Undersøgelsen af Mergellejer er fortsat og har i 1946 omfattet ialt 32 Lejer i Jylland og paa Fyn, som fordeler sig saaledes i de enkelte Amter:

Amt	Antal Lejer	Mergelens Betegnelse	Anslaaet Mergelmængde m ³	Indhold af kuls. Kalk i Tørstoffet %
Ringkøbing	8	Lermergel	171.000	20—40
—	3	—	38.000	10—20
Vejle	1	Mosekalk	2.500	84
—	1	Lermergel	21.000	18
Ribe	7	Lermergel	132.000	20—40
—	2	—	4.000	12—16
Viborg	1	Lermergel	24.000	40
—	1	Mosekalk	10.000	84
Tønder	2	Lermergel	140.000	36—40
Skanderborg ...	2	Mosekalk	47.000	86—90
—	1	Lermergel	18.000	16
Odense	4	Mosekalk	10.000	74—79
Ialt	18	Lermergel	467.000	20—40
—	7	—	81.000	10—20
—	8	Mosekalk	70.300	74—90

Prøveudtagninger af Mergel har endvidere fundet Sted hos 22 Lodsejere i Jylland og paa Fyn, hvorved der er udtaget 95 Prøver.

Foruden Dybdeboring af Mergellejer og Mergelsøgning har Afdelingen i Aarets Løb foretaget en Del Boringer efter Ler til Teglværker.

Kalktrangsundersøgelser med Udarbejdelse af Merglingsplaner.

I 1946 er der afsluttet Undersøgelser af 188 Ejendomme med 3276 ha, hvorfra der er udtaget og undersøgt 3503 Jordprøver. Af de nævnte Ejendomme er 36 spredt beliggende, medens de øvrige er fra tre Mergelselskaber, for hvilke Tallene fordeler sig saaledes:

Dele til Pumpe for 4000 l/Sek.

Afvandingspumper
Entreprenørpumper
Husvandspumper
Pumper for Gartnerier
og ethvert andet Formaal

Skriv efter Tilbud og Brochure

Aktieselskabet
DE SMITHSKE
JERNSTØBERIER OG MASKINVÆRKSTEDER
Aalborg Telf. 6696

Stryg elektrisk

AKTIESELSKABET
SKARREHAGE MOLERVÆRK

SKIVE
DISKONTOBANK

Kontortid 9-12 og 2-5

Filial i Haderup

**Herning Hede-
& Diskontobank.**

10—12¹/₂. 2¹/₂—5.
Telefon 5, 273 og 720.

*Teglværkernes
Salgskontor*

ESBJERG
Telf. 265—546

DRAENRØR

2" — 15"

MURSTEN TAGSTEN

*Fyns Kul-
indkøbsforening*

A. m. b. A.

**Kul og Koks
Import**

Odense - Assens
Ærøskøbing - Kerteminde

Jordbrugskalk
Mergel

L.M. Nielsen

„Sct. Knuds Gaard“
ODENSE . Telf. 38 (5 Lin.)

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Brug **RANDERS**
REB

FYENS LANDMANDSBANK ODENSE

Vestergade 33 - Telf. 46 (6 Lin.) - Rigst. 36

Aaben 9 $\frac{1}{2}$ - 12 $\frac{1}{2}$ og 14-16, Lørdag 9 $\frac{1}{2}$ - 12 $\frac{1}{2}$
Udfører alle Bankforretninger

Stenstrup og Odense Teglværkers Kontorer

Stenstrup - Telefon Nr. 19

Prima Drænrør

Assurance-Compagniet BALTICA A/S

København K.

Bredgade 42.

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved I. T. BIRK .∴. Telef. Rødkjærsbro 14

Fører kun Δ mærkede Varer.

Alle Arter Betonvarer til Afvanding og Kloak føres.

FORLANG TILBUD

Spedalsø Cementvarefabrik R. Jensen . Indeh. J. Jensen Telf. 504 Horsens

Impregnerede Rør efter
Ingeniørforeningens
Normer. Drænrør i forsk.
Dimens. fra 10-50 cm.

Forlang Tilbud.

Dansk Brandforsikringsselskab

af 1904 - gensidigt Selskab.

Bygninger og Løsøre.
Virkefelt hele Landet.

Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus.

„VERMUND“

Fræsning

af Eng og Mose samt Pløjning
og Grubning af Planteriller
udføres med nye Maskiner.

Vagn Jensen,
Vesterlund.

Telefon Vester 31 u.

GENERAL MOTORS AUTOMOBILER

PETER HENRIKSEN

DUMPEN 12-14

Telefoner 1250 - 1251 - 1252

VIBORG

Alt til Automobiler og Traktorer

FABRIK FOR CYLINDERARBEJDE

Eget Malerværksted .∴. Byens største Autoværksted.

Stort Lager af Reservedele

Ringgive	68	Ejendomme, 1164 ha, 1224 Prøver
Aast	29	» 462 » 417 »
Gøl	55	» 539 » 565 »

Omfanget af de nævnte Undersøgelser er dobbelt saa stort som i de to foregaaende Aar, men svarer meget nær til Undersøgelserne i

En af de mange Moser, der er daarligt og uensartet afgravel.

Aarene 1940—43 og udgør kun ca. en Tiendedel af Undersøgelserne i Aarene 1938 og 39.

Foruden Undersøgelsen for Kalktrang er der for et betydeligt Antal af Ejendomme udført Undersøgelser for Kali- og Fosforsyretal.

Undersøgelse af Jordbundsforholdene i Vandarealer og andre lave Arealer.

Ved disse Undersøgelser foretages Maaling af Vanddybde og Maaling af Humus-, Dynd- og Klæglag til fast Bund eller dog til flere Meters Dybde, saafremt den faste Bund ikke kan naas med de benyttede Bør. Jordlagene karakteriseres dels ved Besigtigelse og dels ved Slerneanalyser, ligesom der foretages Bestemmelse af Lagrenes kemiske Beskaffenhed, idet der foretages Undersøgelser for Indhold af Kalk, Kali og Fosforsyre samt af Kogsalt og Svovlforbindelser m. v.

Resultaterne benyttes ved Udarbejdelsen af Afvandings- og Kultiveringsplaner og ved Vurderingen af Økonomien ved paatænkte eller projekterede Tørlægningsarbejder.

I 1946 er Markarbejdet ved saadanne Undersøgelser udført for *Vaalse Vig* paa Falster, der har et vanddækket Areal paa 790 ha, samt

for *Lungholm* og *Strandholm* Inddæmninger med tilsluttede lave Arealer paa Lolland, for hvilke de samlede Arealer udgør 2340 ha. Beretningerne for disse Arbejder var endnu ikke udsendt ved Aarets Udgang.

Derimod er saadanne Undersøgelser afsluttet for følgende Omraader:

Skern Enge paa Strækningen fra Borris til Landevejen Tarm—Skern. Undersøgelsen af de nedenfor liggende Enge indtil Ringkøbing Fjord blev afsluttet forrige Aar, og hermed er alle Engarealer ved Skern Aa mellem Borris og Ringkøbing Fjord, ialt ca. 4000 ha, undersøgt.

Engene mellem Borris og Landevejen udgør ca. 1000 ha, hvoraf ca. Halvdelen er Humusjord (Tørv) og Resten mere eller mindre sandblandet Klæg samt tildels humus- eller klægblandet Sand. Spredt over Arealet af Humusjord og i forskellig Dybde er der udtaget 44 Prøver til Undersøgelse for Indhold af Aske, og Resultaterne viser, at en betydelig Del af de paa-gældende Arealer kan anvendes til Fremstilling af Tørv, idet Prøverne gennemsnitlig indeholdt ca. 15 % Aske ved et beregnet Vandindhold af 25 %.

En Kortlægning af Fugtigheds- og Vegetationsforholdene viser, at Omraadet som Helhed er stærkt vandlidende, idet de samlede Arealer fordeler sig saaledes:

Sump (Rørsump, Storsump, gl. Tørvegrave m. v.)	165 ha
Vaad til meget vaad Jord (Kryb-Hvene, Traad-Siv)	730 »
Kold Jord (Mose-Bunke m. v. eller dyrkede Afgroder) ..	105 »

Udbyttet angives til 2—2½ Læs Hø pr. Td. Land, enkelte Steder til 3—4 Læs og andre Steder til 1—2 Læs pr. Td. Ld. Undersøgelsen af Reaktionsforholdene tyder paa, at Hovedparten af Arealerne vil vise sig kalktrængende efter eventuel Afvanding og Opdyrkning. Kaliumtallene er ret lave og Fosforsyretallene nærmest lig Nul.

Schelenborg Enge paa Hindsholm, Fyn, udgør 233 ha, og er undersøgt med Hensyn paa forestaaende Opdyrkning og Kultivering efter udført Afvanding. Arealerne bestaar for en væsentlig Del af de i Reglen under 50 cm Sand paa Dynd samt af forskellige Blandinger af Sand, Ler og Dynd.

Reaktionstallene er saa høje, at der næppe kan forventes Kalktrang efter Opdyrkning, ligesom der ikke forventes Giftvirkninger af paaviste Svovlforbindelser. Maaske vil der til at begynde med stedvis forekomme Skadevirkninger af Kogsalt.

Svanemosen ved Kolding. I Forbindelse med en Regulering af Afvandingsforholdene er der her foretaget en Undersøgelse af Kalktrangs- samt Kali- og Fosforsyreforholdene i 48 ha afgravet Højmose, som henligger i uplaneret og tildels krat- og lyngbevokset Tilstand.

Andre Jordbundsundersøgelser.

Hedeselskabet har tidligere foretaget omfattende Jordbundsundersøgelser i Arealer, der var udset til Flyvelandingspladser. I 1946 er der foretaget tilsvarende Undersøgelser af et Areal paa Gaarden Straarup, som er udset til *Flyvelandingsplads ved Kolding*. Ved disse Undersøgelser foretoges Boringer og Prøveudtagning til et Par Meters Dybde eller mere samt Maaling, Beskrivelse og laboratoriemæssige Undersøgelser af de forskellige Jordlag. Der toges herunder særligt Hensyn til Arealpartier, som af Hensyn til Planeringen skal afgraves til større Dybde, og hvorfra det afgravede Materiale skal benyttes til Opfyldning af lavere Partier.

Sandmosen. Der blev i Fjor redegjort for Hedeselskabets Medvirkning ved de store Arealerhvervelser, som Ministeriet for Landbrug og Fiskeri og Arbejds- og Socialministeriet har foretaget i Klit- og Moseegnen mellem Blokhus og Slettestrand med Henblik paa store Tilplantninger, Fredning af særlig naturskønne Klitarealer og Oprettelse af en Ferielejr samt Kultivering af visse Arealer af Hedekær og afgravet Mose. Hedeselskabet medvirker fortsat ved Planlægningen for Arealernes Udnyttelse, herunder ogsaa for saa vidt angaar periodevis Forpagtning, Udlejning af Jagt- og Græsningsrettigheder og Vedligeholdelse af Veje og Vandløb m. v.

Moseundersøgelserne. For private er der i Aarets Løb foretaget 218 Moseundersøgelser af forskellig Art, og der er i flere Tilfælde i Forbindelse med Undersøgelserne ydet orienterende Vejledning med Hensyn til Spørgsmalet om Udnyttelse.

Moseindustrien.

Fra Aarets Begyndelse var der almindelig Enighed om, at det ikke vilde være paakrævet at fremstille saa mange Tørv som i Aarene forud, og de af Myndighederne truffne Foranstaltninger paa dette Omraade har da ogsaa Præg heraf. I Landbrugsministeriets Bekendtgørelse om Handel med Tørv m. v., som blev offentliggjort den 27. Februar 1946, stillede der skærpede Krav med Hensyn til Askeindholdet i Tørvene, ligesom de i Aaret forud ydede meget store direkte Statstilskud blev nedsat væsentligt. De Arbejdsomraader, der af Ministeriet var paalagt Hedeselskabet, var dog opretholdt uforandret.

Hedeselskabet har saaledes gennemgaaet og afgivet Indstilling i alle Andragender fra Tørveproducenter om Laan af Statskassen til Tørveproduktion. Antallet var dog meget mindre end de foregaaende Aar. Der indkom ialt 664 Andragender, hvoraf 458 med et samlet Beløb af ca. 6,3 Mill. Kr. bevilgedes

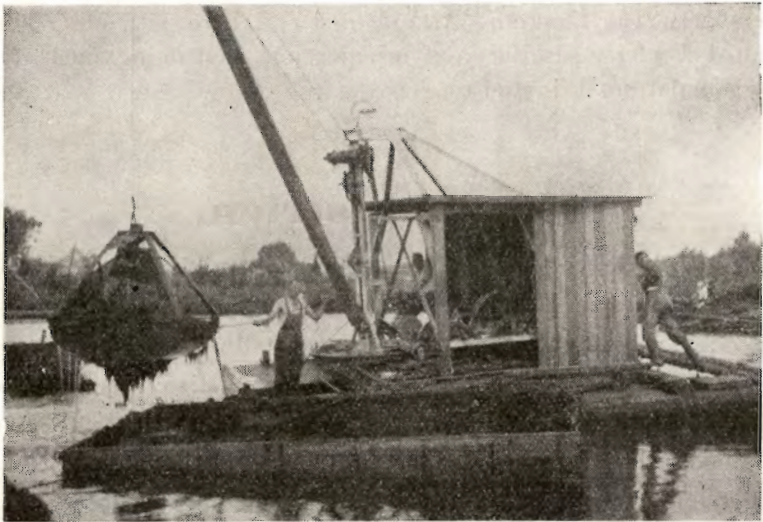
Eftersom Forholdene i Sommeren 1946 udviklede sig, blev det mere og mere klart, at der vilde blive produceret for faa Tørv, og derfor blev det i Tillægsbekendtgørelse af 18. Juni meddelt, at der til de enkelte Virksomheder vilde blive ydet et ekstra Tilskud paa 7 Kr. pr. Ton Tørv, der produceredes udover 60 % af Produktionen i 1945.

Som Følge af de besværlige Vejrforhold fik denne Ordning næppe den Betydning, som den ellers kunde have faaet.

Paa samme Maade som tidligere Aar har Hedeselskabet paa Grundlag af Oplysninger fra Tørveproducenterne udarbejdet en Oversigt over Produktionens Størrelse. Der blev herefter

ialt fremstillet 3,7 Mill. Tons Tørv i hele Landet, nemlig ca. 2,5 Mill. Tons i Jylland og ca. 1,2 Mill. Tons paa Øerne.

I Forhold til 1945 var dette en Tilbagegang paa ialt 35 % fordelt med 22 % i Jylland og 52 % paa Øerne.

Tørvedynd hentes op fra vandfyldt Mose.

Antallet af beskæftigede Arbejdere har efter Opgørelsen udgjort godt 30 000 Mænd, ca. 10 000 Kvinder og ca. 4000 Børn. Detailoplysningerne over Antallet af beskæftigede er tilstillet Det statistiske Departement.

Af Tørvestrøelse blev der i Aaret 1946 fremstillet ialt 262 500 Baller,

hvilket i Forhold til 1945 er en Fremgang paa ca. 25 %.

Fra Landbrugsministeriet har Hedeselskabet i Aarets Løb modtaget et stort Antal Tørvesager til Udtalelse, og ved Siden heraf er af Afdelingen besvaret talrige Forespørgsler fra kommunale Myndigheder og private. m. fl.

Tørvekontrollen.

I Sæsonen 1946 ønskede Landbrugsministeriet en Udvidelse af Tørvekontrollen i Jylland, og navnlig en særlig effektiv Kontrol med Udskibningsstederne i Østjylland og ved Limfjorden, da det forventedes, at en betydelig Del af den jyske Tørveproduktion vilde blive solgt til Sjælland — især København —, fordi Nedsættelsen af Maksimalprisen med 2 Kr. pr. Ton for Øernes Produktion formentlig vilde foranledige en betydelig mindre Produktion paa Sjælland og Lolland-Falster end foregaaende Aar. Man uddannede og ansatte da straks fra Sæsonens Begyndelse 5 nye Kontrolprøveudtagere i henholdsvis Sæby, Aarhus, Kolding, Haderslev og Sønderborg samt stillede en af Tørvekontrollens Biler paa Sjælland til Raadighed for Hedeselskabets Kontrollør i Aalborg, saaledes at det blev muligt for ham at føre Kontrol med Udskibningshavnene fra Aalborg og ud til Hals.

Nyordningen viste sig at være effektiv, og ogsaa paakrævet, idet der i Sæsonens Løb udskibedes — eller forsøgtes udskibet — ret store Tørvepartier af ringe Kvalitet, ja undertiden ganske ulovlige Tørv.

Iøvrigt har Hedeselskabets Kontrolprøveudtageres Fordeling over Landsdelene været følgende:

2 i Omraadet København og Nordsjælland under Ledelse af Dr. techn. *Th. Madsen*, Teknologisk Institut, 2 i den øvrige Del af Sjælland samt Lolland-Falster under Ledelse af Oberstløjtnant *E. Christensen*, Ringsted, 1 paa Fyn og 7 i Jylland direkte under Hedeselskabets Tørvekontrol i Viborg. Endvidere har enkelte statsautoriserede Vejere og Maalere assisteret Hedeselskabet ved Kontrolprøveudtagninger — navnlig i de vestjyske Byer. Endelig har Justitsministeriets Motorsagkyndige i Nr. Sundby, Hobro, Randers, Vejle, Ribe, Middelfart, Nyborg og Sakskøbing assisteret Hedeselskabet med Instruering og Kontroltering af de autoriserede Prøveudtageres Arbejde m. v. Herved er iøvrigt konstateret, at der desværre er mange autoriserede Prøveudtagere, der ikke udfører Prøveudtagningen forskriftsmæssigt og med tilstrækkelig Omhu, hvorfor det ogsaa har været nødvendigt at afskedige flere paa Grund af Uegnethed. Saaledes er der i Aarets Løb 10 blevet afskediget, 1 død og 22 fratraadt paa Grund af Forflyttelse el. lign. Til Erstatning eller paa nye Pladser er 29 blevet ansat.

Af de autoriserede Tørvelaboratorier, herunder Apoteker, er 3 efter eget Ønske i Aarets Løb blevet fritaget for Autorisation, medens 2 nye Laboratorier er blevet autoriseret.

Ved Kontrollen i København, paa Sjælland, Lolland-Falster og Møn er der i Aarets Løb udtaget ialt ca. 1200 Prøver, hvoraf ca. 300 har angaaet Kontroltering af de autoriserede Prøveudtagere og Resten har vedrørt Kontrollen med Tørvehandelen i Almindelighed. Herved er der i mange Tilfælde konstateret mere eller mindre grove Afvigelser

mellem den konstaterede Kvalitet og den af Sælgeren afgivne Erklæring eller forlangte Pris for Tørvene. I de grove Tilfælde — ca. 350 ialt — er Sagerne blevet forelagt Landbrugsministeriets Tørvekontroludvalg, der i mange Tilfælde har begæret Tiltale rejst, i de mindre grove Tilfælde er Sagerne henlagt eller ordnet ved almindelig Prisregulering.

Ved Kontrollen vest for Storebælt er i Aarets Løb udtaget ca. 2500 Kontrolprøver, hvoraf ca. 250 vedrører Kontrolleringen af de autoriserede Prøveudtageres Arbejde, medens Resten angaar Handelen med Tørv i Almindelighed. I endnu højere Grad end øst for Storebælt er det her konstateret, at Handelen foregaar paa Grundlag af Tro- og Loveerklæringer, der i væsentlig Grad afviger fra Tørvenes virkelige Kvalitet. Ved nærmere Undersøgelse viser det sig da ogsaa, at nævnte Erklæringer er udstedt enten paa et meget spinkelt Analyseringsgrundlag eller — i mange Tilfælde — ganske uden Analyser som Grundlag. I ca. 700 Tilfælde var Afvigelserne saa grove, at Sagerne maatte forelægges Landbrugsministeriets Tørvekontroludvalg, der for de flestes Vedkommende begærede Tiltale rejst. Hvor Afvigelserne har været mindre grove, det drejer sig om ca. 400 Tilfælde, er Sagerne ordnet ved Prisregulering gennem lokale Prisudvalg eller Hedeselskabet. I Resten af Tilfælde, hvor Overtrædelsen af Landbrugsministeriets Bestemmelser ikke har været væsentlige, eller hvor særlige Omstændigheder har talt derfor, er Sagerne henlagt.

Som de foregaaende Aar er der ogsaa i 1946 indhentet Oplysninger fra samtlige autoriserede Prøveudtagere om Antallet af udtagne Prøver og om, hvorledes Prøverne fordeler sig over de forskellige Udtagningssteder:

Antal og Fordeling i Perioden 1. Maj til 1. November 1946 fremgaar af nedenstaaende Oversigt:

Landsdel	Banevogne under Paa- og Aflæsning	Under Paa- og Aflæsning af Biler, Vogne og Skib	Paa Læggeplads	Lager (herunder Stak, Skur eller Kælder)		Af færdiglæssede Vogne (f. Eks. Biler paa Vægten	Hele Landet ialt
				paa Mosen	hos Forbruger eller Forhandler		
Jylland	6196	4312	1671	445	212	169	13005
Fyn	1021	7	157	5	65	0	1255
Sjælland	3096	1899	4259	627	690	12	10583
Løll.-Falster	25	20	100	19	7	0	171
Ialt	10338	6238	6187	1096	974	181	25014
pCt.	41,3	24,9	24,7	4,4	3,9	0,8	100,0

Hosstaaende vises en canadisk Maskine til Gravning af Drængrøfter og samtidig Nedlægning af Drænrør. Alene i Ontario er 125 saadanne Maskiner taget i Brug af private. I Ontario andrager Omkostningerne med Maskinen fra $2\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$ canadiske Cents pr. Fod, varierende efter Dybden, Rørene skal nedlægges i. Man regner med, at der under gunstige Forhold kan nedlægges indtil 300 Rør om Dagen. Ved hver Afgravning opgraves 6—8 Tommer Jord.

Det ses, at der ialt har været udtaget ca. 25 000. Prøver i nævnte Periode. Hvis det forudsættes, at der i samme Tidsrum er leveret ca. $\frac{3}{4}$ af Produktionen, d. v. s. ca. 2,8 Mill. Tons Tørv, er »Prøvetætheden« gennemsnitlig ca. 1 : 112, hvilket ikke kan siges at være nogen stor »Prøvetæthed«. For Jyllands Vedkommende er den endda kun 1 : 145, medens der paa Sjælland er udtaget 1 Prøve for hver ca. 60 Tons Tørv, dertil kommer, at ca. $\frac{1}{3}$ af alle Prøverne er udtaget paa Læggeplads eller lignende Steder, hvor de ikke kan tages som vir-

kelige Gennemsnitsprøver, men praktisk talt altid giver Udtryk for en Kvalitet, der er betydelig bedre end Gennemsnitskvaliteten for det paagældende Parti.

Fra samtlige autoriserede Tørvelaboratorier er der ligeledes indhentet Oplysninger om Tørveanalyserne og deres procentiske Fordeling over de forskellige Prisklasser. Det har som de foregaaende Aar vist sig, at de fleste Analyser placerer Tørvene i Klasse II B, hvilket sikkert er et for gunstigt Billede af de virkelige Forhold. Det fremgaar iøvrigt af Opgørelsen, at Tørvekvaliteten i 1946 i Sammenligning med de tidligere Aar siden Krigens Begyndelse har været ringere. Man maa helt tilbage til 1942, hvor Vejrforholdene ogsaa var meget vanskelige, for at finde et tilsvarende daarligt Resultat. I Hedeselskabets Tidsskrift for Januar 1947 er Forholdene nærmere beskrevet.

Til sidst skal anføres, at der foruden de tidligere omtalte Sager, hvorom der er korresponderet med Landbrugsministeriet, Prisdirektoratet eller lokale Prisudvalg for Byerne, i ca. 300 Tilfælde er ført Korrespondance eller afgivet Erklæringer om Sager vedrørende Tørvekontrollen.

Laboratoriet.

Fordelingen af Analyserne har i 1946 været følgende: Tørv: 6571, Tørvesmuld: 2, Formbrændsel: 7, Brunkul: 4368, Brunkulsbriketter: 4, Kokssmuld: 2, Jordbundsanalyser: 23 880, Mergelanalyser: 1151, Undersøgelser af speciel Art: 731.

Det samlede Antal Analyser har herefter været 36 615 (mod 33 963 i 1945). Heraf udgør Brændselsanalyserne stadig en stor Part, nemlig 10 953 eller henved 30 %. Jordprøvernes Antal er steget stærkt (ca. 5000) siden i Fjor og udgør i Aar 24 416. Mergelanalysernes Antal er steget 300 til 1151. Som de tidligere Aar er der udført et stort Antal Kontrolanalyser saavel for Statens Tørvekontrol (ca. 2500 Prøver) som for Statens Tilsyn med Brunkulsproduktionen.

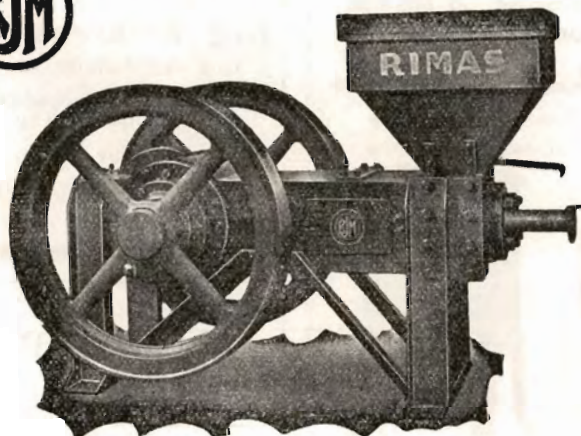
Forskellige Udvalgsarbejder m. m.

Med den Stilling Hedeselskabet indtager paa det kulturtekniske Omraade og indenfor Hedeskovbruget m. v., er det baade naturligt og selvfølgelig, at Hedeselskabet nedsætter Udvalg til Gennemgang af specielle Opgaver samt foretager Undersøgelser og Forsøg. Tidligere i Beretningen er der allerede sket Omtale af forskellige Udvalgsarbejder m. v. Nedenfor skal nævnes en Række andre Omraader, hvor Hedeselskabet har foranlediget Opgaver taget op eller medvirker til deres Løsning.

Det af Hedeselskabet under 1. Maj 1944 nedsatte »Ensilageudvalg«, bestaaende af Afdelingslederne *J. Parbo* (Formand) og *C. V. Schledermann Larsen* samt Laboratorieforstander *Th. Mogensen*, har

Anvend Tørvestrøelse ved Dræning.

Paa Jorder med fintsandet Undergrund kan en Tilsanding af Drænrørene forebygges ved Anbringelse af et Lag Tørvestrøelse („Hundekød“) omkring Stødfugerne, ligesom Tørvestrøelse med Fordel benyttes ved Dræning i stiv Lerjord. Spørg Hedeselskabet.

„RIMAS“ TØRVEPRESSERE
 „RIMAS“ ÆLTEVÆRKER
 „RIMAS“ FORMTØRVSPRESSER

er uovertrufne i Kvalitet, Driftssikkerhed og Økonomi.
 Indgiv Deres Bestilling i god Tid.

**Ringsted Jernstøberi
 & Maskinfabrik A/s**

Røde Drænrør

2" — 12"

Fredensborg Teglværk

Aabenraa
 Telefon 2127

Dansk Landbrugs-
 og Handelslaboratorium

ved B. KROGH

Odense - Telefon 1731 - 2 Lin.

L. KRISTENSEN

REMINGTON OG REMTOR
 SKRIVEMASKINER

DANMARKS ÆLDSTE
 SKRIVEMASKINE-FIRMA

FREDERIKSBERGGADE 1 A
 KØBENHAVN K.

N.
 K.
 T.

„DANSK STAALGÆRDE“

FRA 1/2 NORDISKE KABEL-OG TRAADFABRIKER

BEDSTE OG BILLIGSTE
 MEGN TIL

KREATURFOLD, HAVE,
 MARK, SKOV ETC.

Faas hos enhver I senkræmmer og Købmand.

N.
 K.
 T.

AALBORG TAFTEL AKVAVIT.

Aktieselskabet
Aarhus Privatbank
 — stiftet 1871 —
 Aarhus: Hovedkontor
 København Nygade 1
 Aktiekapitalen ca. 17 Mill. Kr.
 hæfter til Sikkerh. for alle Indskud

Ellidshøj Kridt- & Kalkværk

v/ C. M. Christiansen, Aarhus
 Tlf. Ellidshøj 4 og Aarhus 7312

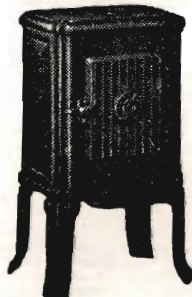
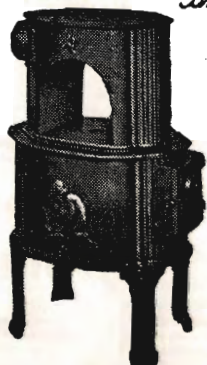
**Fabrikation af Jordbrugskalk
 samt Foderkridtmel**

RIBE Brændeovne og Tørveovne

Til indenlandsk Brændsel og Briketter
 anvendes med størst Fordel vore nye
Modeller.

Brochure paa Forlangende

*Henvend Dem til vore
 Forhandlere eller til os.*

A/S RIBE JERNSTØBERI RIBE
 GRUNDLAGT 1848 · TELEFON 261 & 262

Jordbrugskalk.

Gug Kalkværk A/S,

Gug ved Aalborg.

Alle Henvendelser
 bedes rettet til

Salgskontoret:

Elmeallé 2, Hasseris, Aalborg.
 Telefon 2908.

Varde Bank Esbjerg Afdeling

Kongensgade 62
 og Fiskerihavnen

Landbrugslotteriet.

Største Gevinst Værdi 80,000
 Kr. Præmie 10,000 Kr. Ialt
 i en Serie 38,000 Gevinster
 + en Præmie. — Tils.
 Kr. 1 Million 823,460. —
 Trækkes samtidig med
 Klasselotteriet.

Hoved-Kollektionen, Frede-
 riksberggade 2, København K.

SOPHUS BERENDSEN A/S

V. Farimagsgade 41 · København V.
 Kannikkegade 18 · Aarhus

Alt Entreprenørmateriale

Leverandør til Hedeselskabet

Alt i prima røde Drænrør.

Silkeborg, Herning og omliggende
 Teglværkers Salgskontor

Torvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterende følgende Værker:

A/S Lysbro Teglværk.
 De Forenede Teglværk,
 Lysbro.
 Bøgd Teglværk, Lysbro.
 Vinderslevgaard Teglværk.
 Paarup Teglværk.

Bjødstrup Teglværk.
 Gjern Teglværk.
 Visgaard Teglværk.
 Højris Teglværk, Ikast.
 De Forenede Midtjydske
 Teglværker, Herning.

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands

Kulkompagni

Nørresundby

Telefon 4227 - 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11.

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. BIRK · Foreløb. Tlf. Rødkjærsbro 14

Fører kun \triangle mærkede Varer.

Alle Arter Betonvarer til Afvanding og Kloak føres.

FORLANG TILBUD

i 1946 fortsat Arbejdet med at undersøge og efterforske Aarsagerne til, at Afløb fra Ensilagebeholdere foraarsager Tilstopning af de Drænelledninger, hvortil Afløbet ledes. Paa Grund af Vanskeligheder med Fremskaffelsen af AIV Syre lykkedes det ikke i 1946 at faa et Forsøg med Oppumpning af Ensilagesaften i en Ajlebeholder i Gang. Naar et saadant Forsøg bliver etableret i 1947, paatænkes der udarbejdet en foreløbig Beretning.

Efter at der den 28. Marts 1945 af Dansk Standardiseringsraad var godkendt Dansk Standard for Drænrør, har Hedeselskabet rettet Henvendelse til Ministeriet for Landbrug og Fiskeri om, at det — i Lighed med det for Betonrør gældende — maa blive bestemt, at der fremtidig skal anvendes Normdrænrør ved alle Arbejder, hvor der ydes Laan og/eller Tilskud fra Staten. Ved Cirkulære af 26. Novbr 1946 har Ministeriet for Landbrug og Fiskeri imødekommet dette. I Forbindelse med Fællesudvalget for de jydsk Grundforbedringsudvalg og De jydsk Teglværkers Sammenslutninger deltager Hedeselskabet i Øjeblikket i et Arbejde for at faa etableret en Kontrol med, om de leverede Drænrør opfylder Normernes Krav.

Normudvalget for Betonrør, der er nedsat af Dansk Ingeniørforening og hvor Afdelingsleder *J. Parbo* er Medlem, og Afdelingsleder *C. V. Schledermann Larsen* har medvirket som særlig sagkyndig, har endnu ikke afsluttet sin Virksomhed, men dette vil formentlig ske i Løbet af 1947.

Det af Hedeselskabet i 1944 nedsatte Dræningsudvalg, der bestaar af Afdelingsleder *C. V. Schledermann Larsen* (Formand), Distriktsbestyrer *Th. P. Nielsen* (Hedeselskabet), Botaniker *N. C. Nielsen* (Hedeselskabet), Distriktsbestyrer, Lektor *J. M. Jakobsen* (Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole), Forstander *Tind Christensen* (Statens Forsøgsvæsen), Forstander *Hasle Nielsen* (De samv. danske Landboforeninger) og Konsulent *K. M. Nielsen* (De samv. danske Husmandsforeninger) med Distriktsbestyrer *Martin Olsen* som Sekretær, har fortsat sit Arbejde. I Juli—Aug. har Udvalget været paa en meget interessant og lærerig Studierejse i Sverige, hvor man bl. a. havde en Forhandling med det i Sverige i 1946 nedsatte Dræningsudvalg. Udvalget venter at kunne afgive sin Betænkning i 1947.

Indenfor Grundforbedringsafdelingerne er der nedsat 2 Udvalg til at fremkomme med Forslag til en moderniseret Udgave af Hedeselskabets Konditioner for Udførelsen af kulturtekniske Arbejder.

Som Repræsentant for Hedeselskabet er *Selskabets Direktør* Medlem af Statens Landvindingsudvalg, Statens Mergeludvalg, Landbrugsministeriets Brændselsudvalg, Kommissionen af 13. Maj 1946 angaaende Retningslinier for Forsøgsarbejder paa Planteavlens Omraade m. v. og varetager tillige Hvervet som Formand for Landbrugsministeriets Moseudvalg, hvor Konsulent *A. Krøigaard* er Sekretær.

Efter Anmodning af Landbrugsministeriets Moseudvalg har Hedeselskabet i Efteraaret 1946 foretaget Undersøgelse af alle Moserne i en midtjydsk Sognekommune efter en af Udvalget udarbejdet foreløbig Plan. Formålet med denne Undersøgelse var dels at indhøste Erfaringer til Brug ved Udvalgets videre Arbejde med den Opgave, der er paalagt Udvalget — nemlig at udarbejde en Plan for Undersøgelse af alle Danmarks Moser — dels at undersøge hvor stor en Del af Moserne i det paagældende Omraade, der var medtaget ved den i Mellemkrigsaarene gennemførte systematiske Moseundersøgelse af Moserne paa over 5 ha.

Det viste sig ved den nu foretagne Undersøgelse, at der ialt i den paagældende Kommune fandtes ca. 103 ha Mose med en samlet Tørvemængde svarende til ca. 94 000 Tons Brændtørv, hvoraf kun ca. 40 ha med ca. 40 000 Tons Brændtørv var medtaget ved den tidligere Undersøgelse, hvortil kommer, at der siden Moseundersøgelsernes Afslutning i det paagældende Omraade er produceret ca. 53 000 Tons Tørv.

Afdelingsleder *C. V. Schledermann Larsen* er i Januar 1947 af Ministeriet for Landbrug og Fiskeri udnævnt til Medlem af Afvandskommissionen for Thisted Amtsraadsreds og Assistent *V. V. Knudsen* er fra 1. Juli 1947 udnævnt til sagkyndigt Medlem af Grundforbedringsudvalget for Bornholms Amtsraadsreds og Filialbestyrer *Jespersen* fra 1. Januar 1947 til sagkyndigt Medlem af Grundforbedringsudvalgene for Aabenraa og Sønderborg Amtsraadsredse.

I en Aarrække har 10 af Hedeselskabets Funktionærer virket som sagkyndige Medlemmer i forskellige Grundforbedringsudvalg.

Hedeselskabets Bestyrelse har i Maj 1947 stillet et Beløb paa 3000 Kr. til Raadighed for en af Distriktsbestyrer *Martin Olsen* foreslaaet Undersøgelse over Aarsagerne til skadeligt Vands Optræden i Mineraljorder samt Paavisning af eventuelle karakteristiske Forskelligheder mellem sunde og vandlidende Jorder. Undersøgelsesarbejdet forestaas af Distriktsbestyreren.

Endelig kan det anføres, at Det teknisk-videnskabelige Forskningsraad har bevilget Distriktsbestyrer, Lektor *J. M. Jakobsen* 2500 Kr. til Undersøgelser vedrørende Fugtighedsforholdene i dyrkede Jorder, og at Distriktsbestyrer *Jakobsen* efter Anmodning af Det kgl. danske Landhusholdningsselskab har udarbejdet en Bog om Dræning, der er udkommet paa Landhusholdningsselskabets Forlag.

Personaleforhold.

Hedeselskabets Personale har i Aaret 1946 gennemsnitlig udgjort ca. 350 Mand, hvoraf 125 er ansat i normerede Stillinger. Hertil kommer ca. 95 Mand ved Hedeselskabets flyvende Korps.

Tjenestemandsløven af Juni 1946 medførte som bekendt væsentlige Forbedringer af Statstjenestemændenes Lønningsforhold, og Hedeselskabet fører for Tiden Forhandlinger med Ministeriet om Gennemførelse af tilsvarende Forbedringer for Hedeselskabets Personale. Hedeselskabets Pensionister har paa samme Maade opnaaet en Forhøjelse af Pensionerne svarende til, hvad Statens Pensionister fik i Henhold til Løven af 21. December 1946.

Gennem den Beretning, jeg nu har aflagt, haaber jeg, det er lykkedes mig at give en sammentrængt Oversigt over Arbejdet, saaledes som det i det forløbne Aar har formet sig ved Hedeselskabets mange og forskelligartede Virksomheder. Virksomhederne er forskellige, men dog nøje knyttet sammen, idet de jo næsten alle gaar ud paa at nyttiggøre og frugtbargøre Danmarks Jord. Ogsaa for det Aar, der er gaaet, kan vi glæde os over, at omfattende Arbejder med dette Formaal er udført trods Mangel paa Arbejdskraft og Materialer.

Arbejdet blev større end ventet, og paa et enkelt betydningsfuldt Omraade endog større end de nærmest foregaaende Aar. Men det er dog desuagtet en Kendsgerning, at Udførelsen af de produktive Arbejder, Hedeselskabet beskæftiger sig med, for Tiden hæmmes paa mange Maader.

Under de nuværende Forhold — og sikkert i lang Tid fremefter — maa alt jo sættes ind paa at producere og eksportere i størst muligt Omfang, og det er da et alvorligt Samfundsproblem, at Landvindingsarbejder, Grundforbedringer og Kultiveringsarbejder, der omgaaende giver øgede Produktionsmuligheder, ikke paa langt nær kan fremmes i det Omfang, som Landbruget ønsker. Det drejer sig tillige her om Problemer, der kan gribe dybt ind i de enkelte Landbrugs Økonomi. Det er jo en Selvfølge, at det netop i en Tid, hvor Arbejdskraften er sparsom og dyr, og hvor Driftsudgifterne i det hele taget er store, er særlig vigtigt, at Driftsapparatet — og da først og fremmest Jordbunds-tilstanden — er i Orden.

I min Beretning i Fjor gav jeg en Oversigt over, hvilke øgede Produktionsmuligheder, vi havde opnaaet gennem de i de senere Aar — især gennem Krigsaarene — gennemførte Dræningsarbejder og Landvindingsarbejder. Vi maa i Dag prise os lykkelige over, at disse Arbejder blev gennemført og i det hele taget over det sidste Slægtleds Arbejde paa dette og paa tilsvarende Omraader.

Hvis ikke Landbruget gennem de sidste 30—40 Aar havde merglet Jylland og meget af Øerne med, hvis ikke der siden 1910 i meget stort Omfang var udført Dræning, Afvanding og Kultivering af store Omraader af Landets bedste Jord, hvis ikke Plantagerne og Læhegnene i denne Periode var vokset op og havde skabt Basis for produktivt Landbrug i Jyllands Hedeegne, — hvorledes havde det saa i Dag staaet til med Landbrugets Produktionskraft?

De Arbejder, der giver store Muligheder for øget Produktion og

dermed øget Eksport — omgaaende eller paa lidt længere Sigt —, bør ikke hæmmes. De beskæftigelsesmæssige Vanskeligheder derved maa vi se at overvinde ogsaa ved paa visse Omraader at finde nye Veje frem.

I det forløbne Aar er det især gaaet ud over *Landvindingsarbejderne*, der alle blev standset ved Ministeriets Cirkulære af Marts 1946. Det er efter min Vurdering helt forkert at slaa disse produktive Foranstaltninger i Hartkorn med Nødhjælpsarbejder, der iværksættes af beskæftigelsesmæssige Grunde. Store Arealer af Landets bedste Jord, der henligger ukultiveret eller i helt værdiløs Tilstand, kan gennem disse Arbejder blive til frugtbar Ager og Eng, og vi kan næppe anvende den Arbejdskraft, der i Perioder er til Raadighed, paa en mere produktiv og fornuftig Maade. Jeg haaber, disse Arbejder snart igen — maaske med større Anvendelse af Maskinkraft — kan sættes i Gang i stort Omfang og glæder mig over de omfattende Dispensationer, der fornylig er givet, saaledes at der nu er Udsigt til, at de mange halv-færdige Landvindingsarbejder kan blive fuldførte og Arealerne indgaa i Landbrugsproduktionen.

Dræningsarbejdet blev meget omfattende i 1946, men Priserne er foruroligende høje og fremdeles stigende, og jeg tror *ikke* paa, at dette overordentlig produktive Arbejde ret længe kan holdes i Gang, som ønsket, hvis ikke der findes nye Veje frem. Vi maa sikkert have Arbejdet lagt om, saaledes at Gravearbejdet udføres med Maskinkraft. Vi følger med den største Opmærksomhed det Arbejde herfor, der udføres i Udlandet, og overvejer, om vi ikke direkte burde tage Del deri ved Anskaffelse af en af de store amerikanske Maskiner til Afprøvning her i Landet.

For *Merglingsarbejdet*, der jo har ligget stille under Krigen, er der vel en lille Lysning at spore. Der er organiseret nye Mergelselskaber, der ventes at komme i Gang i 1947, men den store Opgave, der her foreligger, bliver ikke løst, før Lastbiler i stort Omfang og til rimelige Priser kan stilles til Raadighed for dette Arbejde. Hvor vilde det ellers betyde overordentlig meget for Landbrugsproduktionen, om der snart kunde tages kraftigt fat paa Mergeltilførsel til vore mange kalk-trængende Marker.

Plantningsarbejderne er i de senere Aar takket være Tilskud fra Staten og et udstrakt privat Initiativ blevet fremmet i hidtil ukendt Omfang. De senere Aars Mangel paa Træ til ethvert Formaal har lært os, hvilken betydningsfuld Reserve vi har i vore Skove og Plan-

tager. Vi maa nu dels udbedre de Skader, der skete paa Grund af Pligthugst og Beslaglæggelse, dels udvide Plantagearealet til alle Lokalteter, der ikke finder bedre Anvendelse paa anden Maade.

Et Hedeareal ved Ulbjærg.

fot. Skodshøj

Det bør dog i denne Forbindelse siges, at den Prispolitik, der er ført og stadig føres overfor Skovbruget i Danmark, modvirker den Produktion af Gavnræ og Brænde, som vi har saa haardt Brug for, og i det lange Løb naturligvis ogsaa Tilplantningsarbejdet. Plantagedriften maa gøres rentabel, og det kan kun ske ved at forhøje Priserne paa Gavnræ og Brænde saaledes, at der gives Dækning for

Stigninger i Arbejds løn og andre Omkostninger og ved samtidig at lette Skattevilkaarene.

Vil man give Skovbruget en nødvendig Haandsrækning paa disse Omraader, skal man nok faa Hugsten og Produktionen i Gang i de eksisterende Skove og faa nye Tilplantningsarbejder iværksat.

De store *Læplantningsarbejder*, der, saaledes som det erkendes fra alle Sider, bidrager væsentligt til at forøge Landbrugets Produktionsevne, maa fortsættes om muligt i udvidet Omfang.

Efter de nye Retningslinier for Læplantningsarbejdernes Gennemførelse, der nu er aftalt med de bevilgende Myndigheder, hvorefter de nødvendige Jordarbejder udføres ved Hjælp af Traktorer, vil der med Læplantningslaugenes Tilslutning være Mulighed for at disse Arbejder kan udføres i langt større Omfang end hidtil. Hedeselskabet er parat til at gøre en Indsats paa disse Omraader og haaber paa, at Bevillingsmyndighederne stadig vil stille sig forstaaende overfor de Ønsker om økonomisk Støtte til Arbejdernes Fremme, som Forholdene maa gøre det rimeligt at fremsætte.

Som det fremgaar af Beretningen, har Hedeselskabet gennem de senere Aar taget Initiativet til Nedsættelse af en Række Udvalg med forskellige specielle Formaal. I disse sagkyndige Udvalg udføres et energisk Arbejde, der vil resultere i Tilrettelægning og Gennemførelse af Forsknings- og Forsøgsarbejder, der vil kræve Midler, men ogsaa bane Vej for nye Fremskridt.

Det danske Hedeselskab har ogsaa i det forløbne Aar til Støtte for sin Virksomhed modtaget store Tilskud fra Staten og derudover været betroet Administrationen af betydelige Statsbevillinger. Jeg haaber, det med Føje kan siges, at Hedeselskabet har været en god Formidler af disse Bevillinger til Gennemførelse af Samfundsopgaver, saaledes at Pengene virkelig er givet godt ud.

Hedeselskabet takker Regeringen, Rigsdagen og Centraladministrationen for den Tillid, der derigennem er vist Selskabet.

Ved det Genopbygningsarbejde, der forestaar, har vort Land Brug for øgede Produktionsmuligheder. I Arbejdet herfor vil Det danske Hedeselskab fremdeles sætte alle Kræfter ind. Det er vort Haab, at det danske Samfund ikke alene vil forstaa Betydningen heraf, men at man ogsaa vil være klar over — og handle efter — at den aller-vigtigste Vej til øget Produktion og dermed øget Eksport — er, at man gør Produktionen rentabel.

Fra Lager leveres:

4½' **Slaamaskiner** Nr. 33 med Oliebad

7' 28×18" **Traktortallerkenharver**
med Transporthjul

30' engelske Staal **Staksættere**

MASSEY-HARRIS A/S

Reventlowgade 28, København V.

Telefon: Central 2688 - 2788

**Brunkul
Mergel
Kalk**

H. THEUT

VIBORG . Telf. 1560 - 1559

A. Philipsen & Co., Viborg.

Maskinanlæg - Automobiler.

Telefon 173-174.

Elektriske Anlæg.

Vandværksanlæg.

**Viborg Andels-
Svineslagteri**

vore Udsalg bring. i Erinding

Telef. 137 og 779

**Viborg Byes og Omegns
Sparekasse**

Telef. 1400 (3 Lin.)

Sct. Mathiasgade 68
Kontortid: Kl. 9-15

Mejeriernes og Landbrugets Ulykkesforsikring

Tlf. 14350 . Gensidigt Selskab . Reventlowgade 14 . København V.

Ansvarsforsikring

Automobillforsikring

A. S. L. Hammerich & Co.
Specialforretning i Bygnings-
artikler. . . Grundlagt 1854
Telefon Nr. 7050 (3 Linier)
Aarhus

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9-15

Telefon: 1500
(5 Linier)

Kontor i Karup

Landmændenes eget gensidige Forsikringsselskab

„Hagelskadeforsikringen for Jylland“.

Danmarks største Selskab i denne Branche har nu i 81 Aar (Siden 1866) ydet de jydsk Landmænd en fuld betryggende Forsikring mod Tab ved Haglskade paa Markafgrøder til den lavest mulige Aarspræmie. —

Gennem Reassurance er Medlemmernes solidariske Ansvar nu stærkt begrænset.

Indmeldelser modtages af de i hvert Herred ansatte Distriktsforstandere eller ved Henvendelse til **Foreningens Hovedkontor, Ryegade 33, Aarhus, Direktør Walter Houlberg.** — Telefon 1284. —

Bestyrelsen for fornævnte Forening:

*Chr. Lüttichau, Tjele, Formand. H. Skau, Hammelev.
Proprietær Suhr-Kirketerp, Alstrupgaard pr. Hadsten.
Kr. Kristiansen, Højvang pr. Daugaard.*

SPRIT
til teknisk Anvendelse.

Danatex Træfiberplader

100 % dansk - mod Kulde, Fugt og Lyd

AXEL PRIOR Akts.
Bredgade 33 - Centr. 23
KØBENHAVN K.

A/S L. HAMMERICH & CO.
Grønnegade 57-59 - Tlf. 7050
V. Ringgade - AARHUS

Det gældende Forsikringselskab

Dansk Plantageforsikringsforening

tegner Forsikring for Genplantningsværdien for Naaletræs-plantager overalt i Danmark. Indskud een Gang for alle 1 Kr. pr. ha, dog ikke under 1 Kr. Aarlig Præmie pr. ha 20 Øre, dog ikke under 100 Øre. Vedtægter og Indmeldelsesblanketter faas ved Henvendelse til

FORENINGENS KONTOR I VIBORG.

Den sjællandske Bondestands Sparekasse
Vestervoldgade 107 København V

82 Kontorsteder paa Sjælland

ALLE SPAREKASSEFORRETNINGER UDFØRES

„Cimberia“

Tømmerhandel

Aktieselskab

AABENRAA

Indhent Tilbud

Nordjysk Andels- Fjerkræslagteri

RANDERS - Telf. 3053

Producenternes
egte Slagteri

Intet solidarisk Ansvar
Se efter vor Notering i
Dagbladene hver Mandag

J.Chr.Petersens Papirhandel

„Hvælvingen“

ved Nikolaj Taarn

KØBENHAVN K.

Hovedforhandler
af Statens Papir

Viborg Papir-Comp.

Papir & Papirvarer en gros.
Bogtrykkeri.
Kontorforsyning

St. Mathiasgade 31-33.
Tlf. Viborg 802-803.

Aktieselskabet

De danske Sukkerfabrikker

København

Tegn Annonce i

Jydsk Telefonbog

Jydsk Telefon-Aktieselskab
Aarhus

Den er rigtig!

DEN
ER FRA

Zinck

GODT-
HAAB

Ledig Stilling

under

Det danske Hedeselskab.

En Stilling som Skovfoged II ved Det danske Hedeselskab med Tjenestested i Hurup, Thisted Amt, er ledig fra 1. August 1947.

Stillingen kan søges af Skovfogedaspiranter og lønnes i Henhold til Hedeselskabets Lønregulativ, efter eventuel fornøden Aspiranttjeneste, med en Grundløn paa 3180 Kr. stigende hvert 3. Aar med 420 Kr. til 4020 Kr., hvortil kommer alm. pensionsgivende Tillæg, Reguleringstillæg, midlertidigt Tillæg og Stedstillæg efter de for Statens Tjenestemænd gældende Regler.

Som Bidrag til Pensionering indbetales 5 % af Grundløn, Alderstillæg og pensionsgivende Tillæg.

For Tjenestebolig fradrages 12 % af Grundløn og pensionsgivende Tillæg.

Ansøgninger, der stiles til Det danske Hedeselskab, maa senest den 24. Juli 1947 være indsendt til Hedeselskabets Plantningsafdeling.

Sydvestjyske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

Ølgod

Telefon 58

Petersværk Betonvare-Industri.

Nørresundby. — Tlf. 1055 (2 Lin.)

Alt i Betonvarer efter D. S. 400.

Renseanlægget „Ringtanken“ (Dansk Patent Nr. 59820).

Egne Fremstillingsmetoder af højeste Standard.

RØDE DRÆNRØR

føres altid paa Lager fra 2" til 8". — Tilbud til Tjeneste.

A/S Gammelgaard Teglværk,

Telefon 187.

Skive.

RESENBRO

CEMENTSTØBERI

v/Ingeniør C. G. Madsen
Telefon 34

Prima Betonrør efter dansk
Ingeniørforenings Normer
Mrk. \triangle i alle gangbare Di-
mensioner fra 10—60 cm saa-
vel med som uden Muffe.

FORLANG TILBUD

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Telf. 111, Bjerringbro

Alle \triangle -mærkede Rør
Imprægnerede
og uimprægnerede

Stort Lager

Altid leveringsdygtig

RØDE DRÆNRØR
TAGSTEN
MURSTEN
=

Kählers Teglværk
KORSØR

Nivaagaards Teglværk

Telf. Nivaa Nr. 9 Nivaa St.

Drænrør i alle Dimensioner
fra 2" til 15". — Lerrør med
og uden Muffe fra 6" til 15"

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

Normrør

med Garantimærket \triangle
Imprægnering
Brænderør

Røde Drænrør

indtil 16" Diameter

1/3 Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup
Telefon 67 Ulstrup

Stenvad

Cementstøberi

Telf. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle \triangle mærkede Rør føres
Altid leveringsdygtig

HORNBAEK Cementvare- og Mørtelfabrik

Marius Ødum

Telef. 400 Randers

Kun \triangle -mærkede Varer
føres. - Største Lager.
Bedste Kvalitet. - For-
lang Tilbud.

Kroghsgades Cementstøberi

v/ J. C. HALVORSEN
& SØNNER.

Kontor: Dannebrogsgade 22,
Aarhus.
Tlf. 5019—5020.

Ny Fabrik i Vejlbj.

Tlf. Riisskov 9319.

Alt i Betonvarer D. S. 400.

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

PRIMA, RØDE DRÆNRØR

i Størrelse fra 2 til 15 Tommer.

Indhent Tilbud.

Tlf. Højslev 3.

Røde — 2" — 12" — Drænrør.

Forlang Tilbud.

Akts. Frederiksholms Tegl- & Kalkværker.
Rosenørnsallé 18. — København V. — Central 282.

Midtjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon Skive 1030

S. m. b. A.

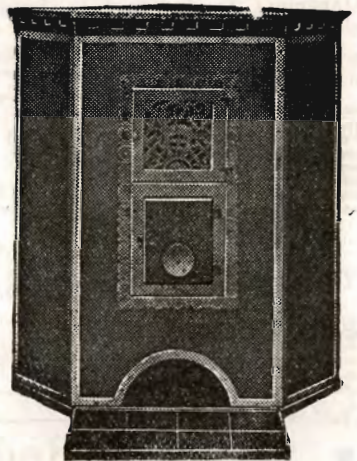
Telefon Viborg 1330

Alle Størrelser i Drænrør leveres

Marsø Støbegods

BRÆNDEOVNE

BRÆNDEKAMINER

AKTIESELSKABET

N.A.Christensen & Co.

KGL HOFLEVERANDØR

NYKØBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, Civilingeniør J. Parbo (Formand),
Afdelingsleder, Skovrider B. Steenstrup og Botaniker N. C. Nielsen.

Redaktør: Har. Skodshøj.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.